

## *Bibelläsningensplan april 2020*

Välkommen att följa med i bibelläsningensplanen som Linköpings Missionsförsamling tar fram till hjälp för din bibelläsning. En bibelbok läses i taget, och introduktioner till dessa bibelböcker publiceras vid lässtarten av en ny bibelbok. Varje lördag läses dock istället kommande söndags texter, som förberedelse för morgondagens gudstjänst. Rikard Roitto ansvarar för introduktionen av Ester, Magnus Hesselstrand för Daniel. Rolf Malmberg ansvarar för bibelläsningensplanerna. Med önskan om välsignad läsning, bön och andakt!

### Esters bok - en judisk novell

Esters bok är en judisk novell där vi får följa livet som etnisk minoritet i det persiska rikets huvudstad. Berättelsen är skriven som en historisk roman och många anser att den är menad att läsas som fiktion fritt baserad på livet i det persiska riket. Forskare konstaterar att många historiska detaljer inte stämmer med utombibliskt jämförelsematerial och att viktiga delar av berättelsen såsom dödandet av tusentals fiender i slutet av berättelsen inte går att få bekräftade av andra källor, men det är mindre viktigt i sammanhanget, eftersom berättelsen inte avser vara en historieskrivning utan uppmuntrande berättelse om att hålla fast vid sin judiska identitet. Boken dateras vanligen till 300-talet f.Kr. och händelserna i berättelsen utspelar sig på 400-talet f.Kr.

Berättelsens hjältar är Ester, en vacker judisk kvinna som blir den persiske kung Xerxes fru efter en slags skönhetstävling, och hennes adoptivfar Mordokaj. Berättelsens stora drama är att kung Xerxes närmaste rådgivare Haman vill utrota alla judar, eftersom Mordokaj inte vill falla ned på knä och vörda Xerxes som vore han en gud. Personporträttet av Ester går från en beskrivning av hennes skönhet till att andra egenskaper, såsom omsorg om sitt folk, list och mod, kommer i förgrunden. Mordokaj skildras som en kompromisslös och rättrådig person, som håller fast vid sin judiska identitet även i svårigheter. Tillsammans personifierar de två på sätt och vis erfarenheten av att vara jude i minoritet i ett land som är snabbt att döma etniska minoriteter som vill hålla fast vid sin tro och etniska identitet. Esters situation som hustru i Xerxes palats är särskilt utsatt och hon riskerar sitt liv om hon inte följer hovets intrikata uppföranderegler.

Många har förundrats över att Gud inte ens nämns i Esters bok, i alla fall inte i den hebreiska version som finns i vårt Gamla testamente. I den längre versionen av Esters bok som finns bland de så kallade Apokryferna i

**Bibel 2000** under namnet "Ester enligt den grekiska texten" så kan vi se att det finns flera tillägg i texten, däribland att Gud omnämns flera gånger. Det tycks alltså som att när berättelsen om Ester traderades vidare tyckte läsare att Guds agerande under ytan för att hjälpa sitt folk behövde skrivas ut lite tydligare, och den som översatte Ester till grekiska på 200-talet f.Kr. verkar ha haft tillgång till en utbroderad version av berättelsen.

Berättelsens avslutning har orsakat mycket diskussion. Judarna får kung Xerxes tillåtelse att försvara sig mot sina fiender, vilket leder till att de dödar sammanlagt 75000 fiender. Det framstår som att judarna inte bara försvarade sig mot direkta attacker, utan dödade ett stort antal fiender därutöver för säkerhets skull. Extrema judiska nationalisterna har tolkat berättelsen som en acceptans för att döda potentiella fiender, medan de flesta nutida judar säger att berättelsens massmord inte bör användas som tolkningsnyckel för till exempel Israel-Palestina-konflikten.

**I bokens slut får vi veta att festen Purim instiftas för att fira "de dagar då judarna fick ro för sina fiender och den månad då deras kval vändes i lycka, deras sorg i högtidsglädje" (9:22). Än idag firar judar världen över Purim till minne av händelsen, oftast under festliga och lekfulla former, och då betonar man främst att folket räddas från undergång, inte hämndaktionerna.**

Daniel - om utsatthet, väntan, tro och hopp

Det finns flera teorier om bakgrunden till Daniels bok. Den mest troliga är att den är skriven runt år 168 före vår tideräkning. Men oavsett hur man tänker är det händelserna kring detta årtal som är bokens huvudfokus och inte den tid som Daniel själv levde i. Daniels bok är skriven för att hjälpa judarna i en mycket tuff och svår situation. De får inte längre tillbe sin Gud och de som trotsar förbudet riskerar att bli fängslade och dödade. Det är många judar som mister sina liv under förföljelsen som folket utsätts för i sitt hemland Israel.

Författaren till Daniel använder ett smart och spännande berättarsätt när hen låter Daniel ge styrka och mod till sitt folk. Det är författaren till Daniels bok som använder berättelserna om Daniel och de andra judiska männen för att stärka sitt folk i en svår tid. Berättarjaget Daniel föddes och levde sina första levnadsår i Juda. Han var en av alla de judar som tvingades lämna sitt land för att leva i Babylon. Detta skedde när Babyionierna intog Juda år 597 före vår tideräkning.

Första delen av Daniels bok (Dan 1:1-6:28) handlar om hur Daniel och andra judiska män tvingas arbeta vid Nebukadnessars hov. Det berättas hur de hamnar i svårigheter när de försöker vara lojala till det Babyloniska

imperiet och Israels Gud på samma gång. På grund av sin tro utsätts de för stora faror och Gud finns alltid vid deras sida och räddar dem. Hela tiden är de trogna sin Gud, det babyloniska riket och dess folk (Dan 2:16-18). Två välkända berättelser är: Daniels tre vänner i den brinnande ugnen (Dan 3:1-30) och Daniel i lejongropen (Dan 6:1-28).

Andra delen av Daniels bok består av olika syner som Daniel får från Gud. Synerna berättar om det som ska hända i framtiden (Dan 7:1-12:13). Dessa syner är en historiebeskrivning från judarnas tid i exil fram till år 168 före vår tideräkning. Det är ett symbolspackat och mustigt språk som kan tyckas obegripligt för den som inte förstår koderna. Inget imperium eller härskare nämns vid namn men alla förstår vad som menas (men för en modern läsare som du och jag kan det minst sagt vara förvirrande). Denna befrielse-text i förföljelsetid tillskrivs Daniel som i själva verket dog flera hundra år tidigare. Det är smart! Om texten hamnar i fel händer finns det antydningar, men inga direkta utsagor som pekar ut förtryckarna. Och **Daniel han har ju varit död i flera hundra år... Israels historia återberättas** även i Daniels andra kapitel som handlar om Nebukadnessars dröm om den stora statyn.

I KORTA OCH FÖRENKLADE DRAG är det följande historia som beskrivs: År 539 före vår tideräkning erövrar Perserna Babylon. De judar som ville, fick då återvända hem till Israel. Men hemkomsten var villkorad, Israel var nu en vasallstat som styrdes av det Persiska riket. Sedan drog Alexander den store fram över världen och Israel införlivades istället i det Grekiska riket. Under alla dessa år var Israel en vasallstat, de hade en begränsad frihet och som stat var de helt i händerna på det imperium och den härskare som styrde över dem för tillfället. De hade trots allt viss självbestämmanderätt, bland annat religionsfrihet. För Israel och andra små vasallstater gällde det att hela tiden efter bästa förmåga anpassa sig till dessa krigsherrar. Men 168 före vår tideräkning var det slut på religionsfriheten. Den grekiska härskaren Antiochos IV Epifanes som var skolad i Rom kommer med sin här till Jerusalem och placerar en Zeusstaty mitt i Templet (Zeus var den grekiske överguden). Han förbjuder den judiska tron och börjar sedan förfölja och döda dem som bryter mot förbudet. Händelsen beskrivs på följande sätt i Daniel 11:31-32: **"Trupper som han har sänt ut kommer att gå in och kränka tempelborgen, avskaffa det dagliga offret och sätta upp den vanhelgade skändligheten. De som är beredda att kränka förbundet, dem lockar han till avfall med sina ränker, men de som känner Gud skall stå fasta, också i handling."** (Samma händelse beskrivs i Daniel 9:27).

Men Daniels historiebeskrivning handlar inte om imperierna och deras härskare i första hand, den handlar om hur Gud styr historien. Härskarna är bara vanliga människor: Nyckfulla, korttänkta och rädda (till exempel Dan 2:1, 2:5-6, 2:46-47, 3:13). Berättelsen om Nebukadnessar och Belshassar är berättelserna om alla dessa, i Guds perspektiv, små härskare vars tid är begränsad. En dag ska den stora änglafursten Mikael träda fram och sätta punkt för allt lidande som dessa herrar och deras imperier tillfogat folket (Dan 10:19-11:2 och 12:1-13). Och de som levt **ett troget liv "skall stråla som stjärnorna alltid och evigt" (Dan 12:3).**

Fram till 168 före vår tideräkning stämmer Daniels historiebeskrivning, men tiden för Mikaelns ankomst har dröjt. Något som fått många bibelläsare genom århundradena att tala om det egna århundradet som den yttersta tiden då ängeln Mikael ska komma och befria världens folk från förtryckande imperier. På samma sätt inbjuder det mustiga och öppna bildspråket i de historiska berättelserna oss läsare till att se och läsa in nya tiders härskare och imperier som förtrycker och förgör. I alla tider av utmaning och förtyckningar manar Daniel sina läsare att söka kraft och styrka i Gud. En annan läsning av Daniels bok är att se den som en bok som är skriven i exil och att allt som då skrevs ner var en förutsägelse (profetia) om den tid som ska komma.

Första och andra Mackabeerböckerna (som du hittar bland Gamla Testamentets apokryfer) beskriver samma förföljelse tid som Daniel. Daniel förespråkar en ickevåldsväg där de troende ska leva i bön och kärlek i stilla väntan på Guds befrielse (Dan 12:5-13). I kontrast till Daniel beskriver Första Mackabeerboken istället den väpnade kampen som många judar valde, ett gerillakrig som gjorde att judarna fick tillbaka sin religionsfrihet.

DANIEL HAR HAFT STORT inflytande på författarna till Nya Testamentet och den bok som hämtat mest inspiration från Daniels bok är Uppenbarelseboken. Uppenbarelseboken är likt Daniel skriven i en tid då de troende (i detta fall kristna) förföljdes och dödades för sin tro. Den börjar med att Johannes har en syn som blir sju brev till sju olika församlingar i Romarriket, jämför med Daniels syner till sitt folk. Även Uppenbarelseboken har ett symbolspäckat och mustigt språk som beskriver sin tids förtryckande härskare utan att namnge dem. Uppenbarelseboken och Daniels bok handlar båda om att världens härskare inte har den verkliga makten, den verkliga makten har Gud och Gud ska en dag befria sitt folk. I Uppenbarelseboken strider Änglafursten Mikael mot draken i himlen, i Daniel strider Mikael mot Persiens och

Grekländs änglafurstar. Daniel och Uppenbarelseboken talar båda om att det finns två möjliga vägar efter detta livet. De som får det eviga livets gåva och de som får ett evigt liv i fasa. Parallellerna mellan dessa båda böcker är fler än som ryms i dessa korta rader.

I den judiska bibeln hittar vi Daniel bland de historiska böckerna. I den kristna traditionen har Daniel placerats bland profeterna. Detta har givetvis påverkat läsningen av boken, våra förväntningar på innehållet styr vår tolkning. Många gånger har både Daniel och Uppenbarelseboken använts till att skrämman människor. Det är sorgligt. Daniel och Uppenbarelseboken är skrivna i ett enda syfte, att ge mod, tro och styrka till människor i tider då skräck och våld blivit vardag.

Daniel är alltid lika aktuell i sin människosyn och samhällskritik. Daniel och hans vänner gjorde ingen skillnad på människor oavsett om de var judar eller babylonier. Jesus var lika omsorgsfull i sitt möte med romerska soldater som med sina egna landsmän, samtidigt som han var starkt kritisk till samhällets orättvisor. Tillsammans säger Daniel och Jesus: Guds rike är nära. Även i de svåraste stunder. Älska Gud av hela ditt hjärta och din nästa som dig själv.

MAGNUS HESSELSTRAND

Vecka 14      Söndag 29 mars-lördag 4 april

Söndag    Apostlagärningarna 25:23-27    Paulus försvarstal inför kung Agrippa 1 (Matteusevangeliet 10:16-23)

Måndag    Apostlagärningarna 26:1-18    Paulus försvarstal inför kung Agrippa 2 (Jesaja 35:4-6)

Tisdag    Apostlagärningarna 26:19-32    Paulus försvarstal inför Agrippa 3 (Johannesevangeliet 18:28-38)

Onsdag    Apostlagärningarna 27:1-13A    Resan över Medelhavet (Andra Korinthierbrevet 11:16-29)

Torsdag    Apostlagärningarna 27:13B-38    Storm utanför Kreta (Matteusevangeliet 10:26-31)

Fredag    Apostlagärningarna 27:39-44    Strandning på Malta 1

Lördag    *Palmsöndagen*: Rubrik: Vägen till korset: Matteusevangeliet 21:1-11, Jesaja 56:6-8, Efesierbrevet 2:12-16, Psaltaren 118:19-29

Vecka 15      Söndag 5 april-lördag 11 april

Söndag    Apostlagärningarna 28:1-10    Strandning på Malta 2 (Markusevangeliet 16:9-20)

Måndag    Apostlagärningarna 28:11-16    Till Rom

Tisdag Apostlagärningarna 28:17-28 Tal till judarna i Rom (Jesaja 6:1-13)  
Onsdag Skärtorsdagen Matteusevangeliet 26:17-30, Andra Moseboken  
12:1-14, Första Korinthierbrevet 11:20-25, Psaltaren 111:1-5  
Torsdag *Långfredagen* Matteusevangeliet 27:32-50, Jesaja 53:1-12, Första  
Petrusbrevet 3:18-19, Psaltaren 22  
Fredag Apostlagärningarna 28:30-31 Paulus vistelse i Rom  
Lördag *Påsknatten* Matteusevangeliet 28:1-8, Andra Moseboken 14:10-  
16, 21-22, Romarbrevet 6:3-11, Psaltaren 114  
Lördag *Påskdagen* Rubrik: Kristus är uppstånden: Matteusevangeliet  
28:1-20, Jesaja 25:6-9, Första Korinthierbrevet 15:53-57, Psaltaren  
118:15-24

Vecka 16      Söndag 12 april-lördag 18 april

Söndag *Annandag påsk:* Rubrik: Möte med den uppståndne:  
Johannesevangeliet 20:19-23, Jeremia 31:9-13, Första  
Petrusevangeliet 1:18-23, Psaltaren 16:6-11  
Måndag Ester:1-22 Kung Xerxes bestraffar drottning Vashti (Daniel 6:8)  
Tisdag Ester 2:1-23 Ester blir kung Xerxes gemål (Andra Kungaboken  
24:8-17)  
Onsdag Ester 3:1-15 Haman planerar att utrota judarna (Femte  
Moseboken 4:1-24)  
Torsdag Ester 4:1-17 Mordokaj ber Ester vädja till kungen 1 (Andra  
Mackabeerboken 13:9-12)  
Fredag Ester 5:1-8 Mordokaj ber Ester vädja till kungen 2  
(Markusevangeliet 6:14-23)  
Lördag *Andra söndagen i påsktiden.* Rubrik: Påskens vittnen:  
Johannesevangeliet 20:24-31, Sakarja 8:6-8, Första Petrusbrevet  
1:3-9, Psaltaren 145:1-7

Vecka 17      Söndag 19 april-lördag 25 april

Söndag Ester 5:9-14 Hamans fall och Mordokajs upphöjelse 1  
Måndag Ester 6:1-14 Hamans fall och Mordokajs upphöjelse 2 (Första  
Moseboken 41:17-43)  
Tisdag Ester 7:1-20 Hamans fall och Mordokajs upphöjelse 3  
Onsdag Ester 8:1-2 Hamans fall och Mordokajs upphöjelse 4  
Torsdag Ester 8:3-17 Judarnas hämnd på sina fiender 1  
Fredag Ester 9:1-19 Judarnas hämnd på sina fiender 2 (Nehemja 8:7B -  
8:12)

Lördag *Tredje söndagen i påsktiden* Rubrik: Den gode herden:  
Johannesevangeliet 10:22-30, Jeremia 23:3-8, Första  
Petrusbrevet 5:1-4, Psaltaren 23

Vecka 18      Söndag 26 april-lördag 2 maj

Söndag Ester 9:20-32 Purimfesten instiftas

Måndag Ester 10:1-3 Kung Xerxes och Mordokaj (Första Moseboken  
41:44)

Tisdag Daniel 1:1-21 Daniel vid Nebukadnessars hov (Andra  
Krönikeboken 36:5-8)

Onsdag Daniel 2:1-23 Nebukadnessars dröm om den stora statyn 1  
(Psaltaren 139:9-10)

Torsdag Daniel 2:24-49 Nebukadnessars dröm om den stora statyn 2  
(Lukasevangeliet 1:26/27-33)

Fredag Daniel 3:1-33 Daniels tre vänner i den brinnande ugnen (Femte  
Moseboken 4:15-20)

Lördag *Fjärde söndagen i påsktiden*. Rubrik: Vägen till livet:  
Johannesevangeliet 13:31-35, Andra Moseboken 13:31-35, Första  
Tessalonikerbrevet 5:9-11, Psaltaren 147:1-7